

Winter 2018/2019

Kleefkruid

*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid.*

Contactblad IVN Raalte

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Geslaagde afsluiting van ons jubileumjaar	5
Wat gaat er gebeuren op “de Nachtegaal” in 2019???	8
In Memoriam Georg Soetens	10
Oproep aan coördinatoren	11
Wist u dat?	11
Mijn beeld op “Salland 50 jaar (kunst)”	12
In Memoriam André Alferink	13
Vogelzangcursussen 2019 IVN Raalte	14
Lezing over vlinders en eikenprocessierups	15
A winter’s tail	17
De Notenkraker	20
2019: Het jaar van de WULP	22
De wondere winterwereld van bomen en struiken	25
Bestuur en coördinatoren	27
Programma van IVN Raalte	28

foto: Pascal Hendriks

Goudhaantje

Colofon

Kleefkruid

Kleefkruid is het contactblad voor leden en donateurs van IVN Raalte, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid. Kleefkruid verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie:

Reni Sterkman
Marie-José van Beurden
Westdorplaan 16
8101 BE Raalte. tel. 353751
kleefkruid@outlook.com

Contacten adverteerders:

ivnraalte@gmail.com

Lay-out:

Jos Harink
De Spinde 37
8102 LA Raalte. tel. 362944
j.harink@gmail.com

Contributie

Leden: € 17,50; jonger dan 18 jaar of tweede lid binnen een gezin: € 7,--.
Contributie jeugdleden: € 7,--.
Donateurs: € 10,--.

Machtiging:

Het bestuur vraagt leden die IVN nog geen machtiging hebben gegeven voor het automatisch overmaken van de contributie, contact op te nemen met het secretariaat.
Bankrek: NL06 RABO 035 45 71 710

De meest actuele informatie staat op onze website:

www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte

Wil je Kleefkruid voortaan graag digitaal ontvangen?

Mail dan naar:

ivnraalte@gmail.com

Onder vermelding van:
naam, adres en mailadres.

Dan kunnen de gegevens genoteerd worden in de ledenadministratie.

**Kopij voor
volgende kleefkruid**

**inleveren
vóór 15-2-2019
bij M.J. van Beurden
kleefkruid@outlook.com**

Voorwoord

Beste leden en donateurs,

Het jaar 2018 ligt achter ons. Het jaar waarin we ons 25 jarig bestaan vierden. Diverse activiteiten passeerden de revue. In het vorige nummer heb ik deze al opgesomd. Met als klapper op de vuurpijl het optreden van Nico de Haan. Daarover leest u meer in dit nummer.

Helaas was het ook een jaar waarin we afscheid moesten nemen van twee actieve leden: André Alferink en Georg Soetens. Over beiden kunt u een In Memoriam in dit nummer lezen.

Het jaar 2019 starten we met een nieuw programma: de aftrap vond inmiddels al plaats; zoals gewoonlijk met de winterwandeling in Luttenberg. En ik kan al verklappen dat dit, ondanks het wat miezerig weer, wederom een succes is geworden, dankzij de inzet van onze vrijwilligers, in samenwerking met de Laarman.

Wat staat er nu binnenkort op het programma, naast de activiteiten van de werkgroepen?

Donderdag 7 februari een lezing door Kars Veling: over vlinders in de tuin en de eikenprocessierups. Kars Veling is de woordvoeder van De Vlinderstichting en is regelmatig te horen op de radio, onder andere in het programma Vroege Vogels. Het zal ongetwijfeld een boeiende lezing worden.

Zaterdag 23 februari onze jaarlijkse ledendag. Dit jaar wederom in het Boeterveld. Vorig jaar was dit een groot succes: de opkomst was groter dan waarop wethouder Wagemans gerekend had. Hij had te weinig worstenbroodjes besteld.... De deelnemers waren zeer enthousiast. Er werd al geroepen: "Kunnen we dit niet vaker doen?". Misschien wel, maar voorlopig zeker éénmaal per jaar.

Dinsdag 12 maart de algemene ledenvergadering met na de pauze een lezing over gierzwaluwen door Karin in het Veld en Jan van Dam

En dat is nog maar het begin van dit jaar waarin IVN Raalte ongetwijfeld zich weer van haar beste kant zal laten zien.

Jan Hendriks

foto: Pascal Hendriks

Koperwiek

Geslaagde afsluiting van ons jubileumjaar

Op 3 oktober 2018 kwam er een enthousiaste mail van onze voorzitter:

Beste leden en donateurs,

Het is ons gelukt om Nico de Haan naar Raalte te krijgen om hier in Het Hoftheater een presentatie te geven, als afsluiting van ons jubileumjaar.

Iedereen is van harte welkom, ook niet leden.....

Zeg het voort! Het zou fantastisch zijn als Het Hoftheater helemaal vol zou zitten!

Groet Jan Hendriks

Het was natuurlijk even spannend....."Hoe veel mensen zouden er komen?"
Maar het werd een succes!

Op dinsdag 27 november was Het Hoftheater goed gevuld en kon iedereen genieten van een bijzonder mooie avond.

Vanaf 19.00 uur kon men in de foyer alles te weten komen over kijkers. CameraNU gaf duidelijk uitleg over: Welke soorten zijn er, hoe kies je de juiste kijker en waar moet je, naast je budget, nog meer op letten? Alle vragen konden gesteld worden en men kreeg overal vriendelijk antwoord op. Ook IVN-Raalte was hier aanwezig met een informatiestand.

De presentatie van Nico de Haan, begon om 20.00 uur. Maar hij mocht eerst nog de prijzen overhandigen aan de prijswinnaars van de fotowedstrijd, die was gehouden in het kader van 25 jaar IVN-Raalte en waar gevraagd werd het mooiste plekje van Salland te fotograferen.

Nico de Haan overhandigt in Het Hoftheater de prijzen van de fotowedstrijd aan Ida van den Enk en Iris Veltien

Ida van den Enk won met onderstaande foto en bijbehorend commentaar de prijs voor de volwassenen.

Deze foto is in het voorjaar in het Dorpsbos bij Raalte-Noord gemaakt. Rondom dit 'bijenhuisje' (de bijenstal van de imkervereniging.redactie) staan de bloemen van het voor- tot het najaar in bloei: steeds in andere kleuren; een lust voor het oog. Verder is er in dit bos altijd veel te zien en te beleven. Ik heb daar, voor het eerst van mijn leven, een koekoek zien vliegen. Regelmatig grazen er koeien, wuivend riet en prachtige zonsondergangen. Daarom is dit dorpsbos mijn favoriete wandelbos.

En **Iris Veltien** viel in de prijzen bij de jeugd, met deze prachtige foto met een verhaal:

Ik heb een foto van de natuur in het Boetelerveld gemaakt.

Ik vind dit het mooiste stukje natuur omdat de zonsopkomst daar het mooist is, zoals je kan zien op mijn foto. Ik ben er speciaal vroeg voor op gestaan.

Ik hou van fotograferen, dus maakt het voor mij niet uit of ik win of verlies.

Nico is een zeer beroemd vogelkenner en vogelbeschermmer. Vele vogelboeken staan op zijn naam. Hij is regelmatig te horen op de radio bij het programma Vroege Vogels. En de afgelopen jaren was hij samen met Hans Dorrestijn als de Baardmannetjes te zien op de TV.

Ja, Nico de Haan is zeker bij heel veel mensen bekend, maar hij is vooral een gewone, vriendelijke, sympathieke man die, met heel veel kennis van zaken, op een leuke, eenvoudige manier de mensen in de zaal kan boeien met zijn verhalen over vogels en gebeurtenissen in de natuur.

Zijn verhaal was zeker geen éénrichtingsverkeer. Hij hield de hele avond contact met de zaal. Verhalen over wat hij meemaakte tijdens opnames in de natuur, uitleg

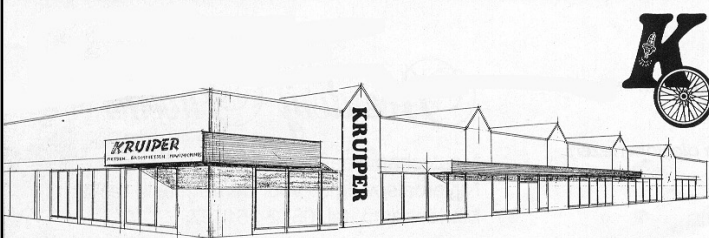
over vogels en vragen aan het publiek in de zaal wisselden elkaar af. Ook hield hij op een leuke manier een quiz, waarbij nog aardige prijzen te winnen waren. En dit alles maakte dat de avond voorbij vloog.

Behalve dat er een gesigneerd vogelboekje van Nico de Haan, met tekeningen van Marjolein Bastin, te koop was, kreeg iedereen bij het verlaten van de zaal een goodybag van CameraNu, met hierin o.a. een gevuld zoutvaatje, om het fotograferen van vogels te vergemakkelijken.

Het was een bijzonder mooie avond. We hadden geen betere afsluiting van ons jubileumjaar kunnen wensen.

Namens de jubileumcommissie,
Marie-José van Beurden

2500 m² fiets- bromfiets- en tuinplezier!

K KRUIPER
Fietsen
Bromfietsen
Tuïnmachines

Tel. 362800
Aakstraat 15
Raalte

Hét schoonmaakbedrijf uit Salland

te Wierik

www.tewierik.eu

Biologische
boerderij
winkel

Overesch
ecologische landbouw

Handemotsweg 40
8101 NJ Raalte
0572 39 16 74
info@overesch.nl
www.overesch.nl

Wat gaat er gebeuren op “de Nachtegaal” in 2019???

Het is altijd leuk als nieuws uit de natuur gemeld wordt. Waar kun je nieuws over gierzwaluwen in Raalte beter melden dan bij Jan van Dam? Hij zet zich, samen met een werkgroep, met hart en ziel in om het deze vogels zo comfortabel mogelijk te maken, als ze naar Raalte komen om te broeden. Hij houdt ze tijdens hun verblijf nauwlettend in de gaten.

(Zelfs op vakantie in Polen ontsnapten deze vogels niet aan zijn oog en wist hij omstanders enthousiast te maken, zoals jullie in het vorige Kleefkruid hebben kunnen lezen.)

Ook Benny Koerhuis wist dit. Omdat bij hem op “de Nachtegaal” ook nestkasten hangen, meldde hij zijn bevindingen bij Jan. Er ontstond een leuke mailwisseling, die wij in Kleefkruid mochten plaatsen. Dit lukte niet meer in het herfstnummer, dat net bij de drukker was. Daarom hieronder hun mail.

Lees hoe de gierzwaluwen te werk gingen en hoe het enthousiasme van Benny gevolgen kreeg voor een van zijn dochters en haar vriendinnen.....

di 9 okt. 2018 schreef Benny :

Hallo Jan,

Ook afgelopen seizoen hebben er nog geen gierzwaluwen in de nestkasten aan de Nachtegaal gezeten. Een van beide kasten is gebruikt door huismussen, die er minstens 2 maar waarschijnlijk 3 legsels in groot hebben gebracht. Dus ze hangen er niet voor niks! En dit jaar zijn de gierzwaluwen al wel regelmatig in de buurt van de kasten en het luidsprekertje met gierzwaluwgeluiden opgedoken. Eentje vloog tot pal voor het invlieggat, een ander ging kijken of er ook een spleet onder een dak pan zat. Ook vlogen regelmatig groepjes gierzwaluwen met veel gekrijs achter elkaar aan rondom ons huis, prachtig om te zien en te horen. Bijgaande foto heb ik op 23 juli gemaakt. Ik heb goede hoop dat de gierzwaluwen in 2019 ‘onze’ nestkasten echt weten te vinden.

Vriendelijke groeten,
Benny

dinsdag 9 oktober schreef Jan:

Dag Benny,

Leuk dat je goed nieuws hebt kunnen doorsturen! Bedankt!

Dit is als regel de voorbode voor een broedgeval komend seizoen!

De jonge vogels, die op zoek zijn naar een nestplaats, onthouden het als een geschikte plek niet bezet is.

Vooraf nadat in dit geval mussen zijn uitgevlogen, volgen ze deze en controleren het.

Ook in de neststenen in de Rozenstraat, zagen we vorig jaar, nadat een spreeuw het nest verliet, de gierzwaluwen er meteen bezit van namen en alsnog erin gingen broeden; ook dit jaar weer.

Ben zeer benieuwd, in Raalte-Noord zijn er volgens mij weer meer gierzwaluwen uitgevlogen, maar om alles precies te controleren in beperkte tijd lukt niet altijd. Ik was een week in Juli in het Poolse Krakow en zag daar heel veel net uitgevlogen gierzwaluwen. Dit komt in het herfstnummer van kleefkruid. *(En heeft er inmiddels ingestaan: redactie)*

Prachtig dat je zo enthousiast bent!

Hartelijke groet,

Jan.

di 9 okt. 2018 schreef Benny:

Hallo Jan,

het lijkt me leuk om te lezen over de gierzwaluwen in Krakow. Ik ben nog steeds donateur van IVN en krijg Kleefkruid dan ook digitaal.

Ik vind het prima als je mijn bericht met foto doorstuurt voor het volgende nummer van Kleefkruid.

Goed om te horen dat dat rondvliegen bij de nestkasten een voorbode is voor een broedgeval. En dat er in Raalte-Noord al meer jongen zijn uitgevlogen.

Mijn vrouw en dochters vinden het ook leuk als hier gierzwaluwen zouden nestelen.

Op vakantie in Albufeira herkende onze jongste dochter ook het opvallende geluid van de gierzwaluw.

Met haar vriendinnen sprak ze af om 'gierzwaluw' als codewoord te gebruiken als ze aanklopten bij hun appartement...

Groeten,

Benny

Foto: Jan van Dam

De gierzwaluwen in Krakow waren moeilijk op beeld vast te leggen met de telefoon.

**Ook iets leuks gezien in de natuur?
Mail het naar de desbetreffende coördinator of
naar kleefkruid@outlook.com**

In Memoriam Georg Soetens

Toen Flip van Beurden om gezondheidsredenen moest stoppen als voorzitter van het IVN, stond Georg direct klaar om die taak van hem over te nemen.

Hoe moeten we zijn periode bezien? We kennen hem als een bedachtzame, rustige man. Vergaderingen wist hij in een goede harmonie en verstandhouding te leiden. Van conflicten hield hij niet. Denk maar eens aan de problemen rond de roofvogelshow tijdens de Sallandse Natuurfair.

Het was fijn om met Georg om te gaan. Hij zette zich in voor vele zaken, zoals de voorlichtingskraam, waar ook Yvonne het nodige aan heeft bijgedragen. Ook het wel en wee rond het plantsoen aan de Kennedylaan ging hem ter harte.

Naast zijn brede belangstelling voor de natuur ging zijn bijzondere interesse uit naar wilde planten. Dit zal wel te maken hebben met zijn apothekers achtergrond. Als op een excursie een plant als tweede naam "officinalis" had, was Georg de eerste die zei dat het een geneeskrachtige plant was. Voor de werkgroep Wilde Planten regelde hij verschillende excursies: naar het Engelse werk, Duursche Waarden, Luttenbergerven, Boetelerveld en de heemtuin in Wijhe.

Een bijzondere plaats in zijn hart had het natuurgebied het Hooge Broek, dat eigendom is van Natuurmonumenten. Daar is na verwijdering van de verrijkte bovenlaag materiaal vanuit het Luttenbergerven uitgestrooid. Er is met succes een beroep op Georg gedaan om met de werkgroep Wilde Planten de ontwikkeling in het gebied te volgen. Georg was de stimulerende coördinator van deze werkgroep.

Hij werkte zeer nauwkeurig. Hij stortte zich met hartstocht op met name de zegge-soorten. Hij was niet snel tevreden. Hij moest het zeker weten. Hij heeft daar ook kunnen genieten van de vele soorten orchideeën die daar één voor één tevoorschijn kwamen. Door zijn enthousiasme en kennis hebben we veel van hem opgestoken.

De laatste jaren zette hij zich in voor de verdere ontwikkeling (afgraving van de bovenlaag van het nieuw verworven terrein) van het Hooge Broek. Als symbool-plant voor die actie had hij de parnassia gekozen. Dit bijzondere plantje zou hij graag aldaar terug zien komen. Helaas zal hij dit niet meer mee mogen maken.

Georg, we zijn jou en Yvonne als IVN veel dank verschuldigd. We wensen Yvonne, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte. Bewaar vooral de goede herinneringen.

*Jan Hendriks
Kees Withagen*

Oproep aan coördinatoren

Beste natuurvrienden,

Omdat 12 maart a.s. de jaarvergadering wordt gehouden, zou het fijn zijn als iedereen **“Kleefkruid voorjaar 2019”** nog vóór de vergadering in de brievenbus krijgt. Zoals jullie bekend is, komen in dit nummer alle jaarverslagen van de werkgroepen. Een aantal coördinatoren maakt het verslag al meteen nadat de werkactiviteiten voor dat jaar gestopt zijn. Daarom mijn vraag:

Willen jullie het jaarverslag insturen zodra jullie het klaar hebben? Maar uiterlijk vóór 15 februari? Ook als jullie “seizoen” van het ene op het andere jaar doorloopt, is het leuk om de laatste gegevens in dit nummer te vermelden. Mochten jullie weer mooie foto's gemaakt hebben (of nog eerdere foto's hebben), dan zijn die meer dan welkom. Dat geldt ook voor andere kopij natuurlijk.

Ook het voorjaarsnummer komt weer uit in kleur. Zo kunnen we er samen weer een mooi en kleurrijk “Kleefkruid” van maken.

Alvast bedankt voor jullie medewerking,

Marie-José van Beurden

Wist u dat?

- Wij nog steeds op zoek zijn naar een secretaris?
- Dat iedereen welkom is om op deze vacature te solliciteren?
- Dat André Houter paddenstoelenconsul is voor IVN-Raalte?
- Dat je met alle vragen over paddenstoelen bij André terecht kunt?
- Dat de nationale tuinvogeltelling op 25, 26 en 27 januari is?
U telt toch ook mee?
- Dat er een jubileumboom geplant gaat worden ter ere van 25-jaar IVN-Raalte?
- Dat deze geschonken wordt door de gemeente Raalte?
- Dat het een *Tilia tomentosa* ‘Varsaviensis’ wordt? (Een mooie Linde)
- Dat deze bij Tijenraan komt te staan?
- Met een mooi bordje erbij dat herinnert aan ons jubileum, met ongeveer de volgende tekst:

Tilia tomentosa ‘Varsaviensis’
Linde
aangeboden door de gemeente
Raalte
t.g.v. 25 jaar IVN Raalte 2018

Mijn beeld op “Salland 50 jaar (kunst)”

De Rotaryclub Raalte had dit jaar ook iets te vieren: hun 50 jarig bestaan. In dat kader schreef zij een wedstrijd uit voor de Sallandse kunstenaars onder de titel: 50 jaar (kunst) in Salland. Ik voel me ook een amateur-schilder. Dus dacht ik: “Hier ga ik mijn tanden ook eens in zetten”. Allereerst het moeilijkste van deze opdracht: wat en hoe ga ik dat uitbeelden: 50 jaar Salland?

Uiteindelijk kom ik dan uit bij wat me de laatste jaren het meest is opgevallen: het veranderende landschap in Salland. Ik woon pas 43 jaar hier. Dus nog geen 50. Maar zelfs in die 43 jaar heb ik het landschap zien veranderen: van kleinschaligheid naar grote eentonige velden, vol met mais en raaigras. Het coulisselandschap met houtwallen waar Salland vroeger om bekend stond, is verdwenen. Dat wilde ik in beeld brengen. Zie hier mijn resultaat.

Mijn werkstuk moest ook vergezeld gaan van een toelichting. Ziehier:

Verbaasd, verontrust, verbijsterd kijkt de boer op. Is dit het landschap dat hij na 50 jaar achterlaat? Zo heeft hij het niet gewild. Het is hem overkomen.

Bloemrijke weilanden met de talrijke weidevogels zijn verdwenen. In plaats daarvan zijn de uitgestrekte saaie raaigraslanden en maisvelden verschenen. Zonder bloemen en vogels. In paniek vliegen ze weg. Waarheen? Het coulisselandschap in Salland met de kenmerkende houtwallen: verdwenen. Ook de koeien verdwijnen uit het kleinschalig landschap richting de megastallen. Zelfs de insecten moeten nu hun heil elders zoeken.

Maar aan het vernietigen van het kunstwerk van Willem Hussem () heeft hij part nog deel. Wie wel? De gehele gemeenschap lag te slapen. Het is verdwenen in de shredder.*

“Wat, als een echo doorklinkt in dit werk?” is het commentaar van Munch bij zijn schilderij “De schreeuw”. Hij zegt: “Het kwam me voor alsof de hele natuur aan het schreeuwen was-het was net of ik een schreeuw kon horen.”

(*) Het kunstwerk (waarde geschat op 100.00 euro) dat voor het oude postkantoor heeft gestaan en afgevoerd is naar de sloop.

Mijn schilderij viel niet in de prijzen. Dat kan meerdere redenen hebben. Eén kan zijn dat ik te kritisch kijk naar de natuurontwikkeling in Salland. Misschien wil de jury liever een lofzang zien/lezen over het mooie Salland. Maar ik ben blij dat ik mijn beleving van het Sallands landschap heb kunnen uiten in het door mij ingeleverde schilderij.

Maar hoe het ook zij: het landschap is in de laatste 50 jaar veranderd, maar zal ook in de komende 50 jaar veranderen: er zijn nu diverse acties gaande om verschillende elementen van ons oude landschap weer terug te krijgen. Als er dan weer een wedstrijd komt, kan ik wel een heel positief werk inleveren.....

Jan Hendriks

In Memoriam André Alferink

geboren: 26 januari 1958
overleden: 28 Oktober 2018

Watervogelteller sinds de zomer
van 2012.

André was een goede watervogelteller, een betrouwbaar persoon die een duidelijke mening over alles in het algemeen had; dit kwam natuurlijk mede door zijn vele reizen over de hele wereld. Hij was zeer intelligent en leergierig, als hij een geluidje hoorde of vogel zag die hij niet zo snel herkende, zocht hij dat ter plekke op in de vogelapp van zijn telefoon.

Als mens was hij zeer sociaal en humoristisch, kon zelf ook tegen een grapje en had een brede interesse.

Wij als tellers hebben hem leren kennen als iemand die met iedereen goed overweg kon; een gemoedelijke persoonlijkheid die we zeker zullen missen!

Wij wensen het gezin Alferink, met name zijn vrouw Anneke, heel veel sterkte toe!

Namens de tellers : Gerard Alferink
Karin In 't Veld
Ronnie Walraven

Jan Brewer
Godfried Olde Bijvank
Hein Kogelman

Vogelzangcursussen 2019 IVN Raalte

Onze vogelgidsen zijn alweer bezig met de voorbereidingen voor de vogelzangcursussen voor het voorjaar van 2019. Gezien het grote aantal belangstellenden dat wij moesten teleurstellen in voorgaande jaren omdat er geen plaats meer was, hebben wij besloten om in 2019 een extra cursusdag te organiseren. Dit is mede mogelijk doordat wij uit eigen gelederen i.p.v. 4, over 6 gidsen kunnen beschikken.

De cursussen worden gehouden gedurende zes weken op de dinsdag-, woensdag-, en vrijdagochtend. U gaat dan onder deskundige leiding van onze gidsen de natuur in om te ervaren hoe de vogels zingen en zich gedragen. De wandelingen duren ongeveer 1½ uur en beginnen altijd om 09.00 uur op verschillende locaties rond Raalte.

De eerste cursus op **dinsdagmorgen** begint op 12 maart 2019.

De eerste cursus op **woensdagmorgen** begint op 13 maart 2019.

De eerste cursus op **vrijdagmorgen** begint op 15 maart 2019.

De kosten voor de hele cursus bedragen voor leden van het IVN € 7,50 en niet-leden betalen € 15,00.

U kunt zich opgeven tot uiterlijk 1 maart 2019 bij:

Louis Slurink E-mail : louisslurink746@gmail.com
Telefoon : 0572 - 392124

Vermeld bij opgave : Uw volledige adres.
 Telefoonnummer.
 Of u wel/niet lid bent van IVN.
 I.v.m. privacy of u wel/geen bezwaar hebt
 tegen groepsmail.

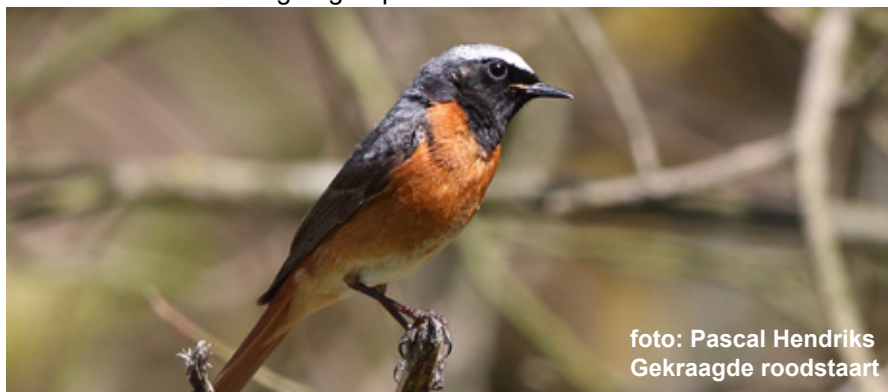

foto: Pascal Hendriks
Gekraagde roodstaart

Lezing over vlinders en eikenprocessierups

Door: Kars Veling

Noteer in Uw agenda en mis het niet:

Waar: Annahuis
Wanneer: **Donderdag 7 februari om 19.30 uur**
Kosten: €4,- inclusief thee of koffie, IVN leden Raalte gratis.

Op 7 februari 2019 komt Kars Veling van de vlinderstichting naar Raalte om een lezing te geven over “*vlinders in de tuin*” en de “*eikenprocessierups en -vlinder*” Kars is allrounder en ecooloog. Hij werkt al sinds de beginjaren bij De Vlinderstichting en is in de loop der tijd bij heel veel projecten betrokken geweest. Hij is projectleider bij De Vlinderstichting in Wageningen en houdt zich bezig met onderzoek naar vlinders en libellen, maar is ook actief binnen de communicatie afdeling en is woordvoerder van De Vlinderstichting. Kars geeft veel lezingen en cursussen, zowel aan beheerders en bestuurders als aan andere groepen.

Vlinders in de tuin

“Vroeger zag je veel meer vlinders.” We kunnen ons nu al haast niet meer voorstellen hoeveel dat er moeten zijn geweest.

Van de insecten zijn dagvlinders wel het meest geliefd. Door hun boeiende levenswijze en de prachtige kleuren spreken ze tot de verbeelding. Het gaat echter niet goed met de dagvlinders in Nederland. Veel soorten zijn al verdwenen en de Rode Lijst met bedreigde soorten is nog lang.

Eikenprocessierups en -vlinder

De eikenprocessierups is daarentegen sterk in opmars en de bestrijding ervan is geen eenvoudige opgave. Deze laatste vlinder heeft zich de laatste jaren flink uitgebreid door heel Nederland.

Het is tegenstrijdig: de ene vlinder willen we graag vaker zien en de andere gaan we bestrijden.

Tijdens deze lezing zal er alle aandacht aan worden geschonken.

Er zullen een aantal dagvlinders de revue passeren. Door in de huid van de vlinder te

kruiden zullen we kijken hoe ze leven en welke eisen ze stellen aan hun leefomgeving. Als we dat weten kunnen we ook zorgen dat er weer meer vlinders komen. Daarvoor moet goed worden samengewerkt. De natuurbeheerders kunnen hun steentje bijdragen, maar ook gemeenten en Waterschappen moeten in inrichting en beheer rekening houden met de eisen die dagvlinders stellen.

Ook tuinbezitters kunnen veel doen voor vlinders. Door te zorgen voor voedsel voor de vlinders en ook voor voortplantingsmogelijkheden wordt de tuin een thuis voor vele kleurige fladderaars. Na deze avond heeft u flink wat tips om uw tuin om te dopen in een vlinderparadijs.

Informatie : Vlinderstichting

A winter's tail

De winters van de laatste jaren waren vaak voor de liefhebbers van sneeuw en ijs een deceptie, want zij kregen dat weer eens niet. Voor de liefhebbers van licht en warmte daarentegen een vreugde, want wat is er nou aan? Dat grauwe, kale jaar-ge-tijde waarin niks te beleven valt. Geen bloemen, geen zingende vogels...

Tja, zo beleef je het natuurlijk als je vooringenomen bent. Maar er bestaan van die doorgewinterde, diehards die zelfs met pegels aan hun oren nog met de verrekijker op pad gaan om juist de wintergasten te gaan bekijken.

Ook steeds meer mycologen (paddenstoelenkenners) hebben het winterhalfjaar ontdekt, nadat is gebleken dat er toch heus wel paddenstoelen te vinden zijn in die periode. Paddenstoelen die niet of zelden in het hoogseizoen te zien zijn. Misschien niet allemaal even mooi, maar er zijn toch zeker enkele opmerkelijke soorten onder.

Bekijken we bijvoorbeeld eens het Fluweelpootje (*Flammulina velutipes*); een soort van het late najaar, die vaak nog tot in de winter te vinden is. Een mooi warmgeel-bruin paddenstoeltje waarvan de steel bezet is met diepzwarte donsharen... een mooi contrast. En dan groeit deze soort ook nog in bundels op de boomstam. Met wat fantasie is er een bijna barokke kaarsenkandelaar in te zien. Deze paddenstoel verdraagt makkelijk een aantal graden vorst, want het is gebleken dat deze soort zijn eigen antivries aanmaakt! Niet zo wonderlijk als je bedenkt dat elke paddenstoel een soort van chemisch fabriekje is. Vooral voor houtzwammen is dat van belang, omdat zij daarmee het hout verteren waarvan zij leven.

Het Fluweelpootje
(*Flammulina velutipes*)

Een andere bundelzwam van het winterhalfjaar is de Oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*), dezelfde die ook in de supermarkt te koop is. Misschien niet zo kleurrijk als de vorige, maar dat maakt het met zijn voorkomen meer dan goed.

Over kleurrijk gesproken: één van de allermooiste bekerzwammen groeit uitgerend in de winter. Vroeger werd wel beweerd dat als de sneeuw ging smelten, dan verschenen de Rode kelkzwammen (*Sarcoscypha* spp.). Nou,.. dan werden zij zichtbaar want ze stonden er dan vast wel eerder.

Toen enkele decennia geleden deze paddenstoel nog als uiterst zeldzaam in Nederland te boek stond, vond de Paddenstoelwerkgroep IJsselmeerpolders deze soort vaak al in november, wat dan voortduurde tot in maart. Reden voor deze

**Rode kelkzwammen
(*Sarcoscypha* spp.)**

groep om speciale 'Kelkzwammentochten' te organiseren, die vaak massaal bezocht werden.

Want in de polders...dàar waren ze te vinden: die prachtige zachtroze bokaal met de intens rode binnenbekleding... Een mooier rood kun je niet bedenken!

Ook ik bezocht die tochten wel, en de eerste keer dat ik meesting verwonderde ik mij hardop dat ik ze toch ook wel in Fortmond moest kunnen vinden? Dat werd opgevangen door enkele gerenommeerde mycologen die mij lacherig uitdaagden dat te bewijzen (In Overijssel was de soort destijds nog niet bekend).

Ik heb daar een dag lang rondgezworven, maar op elke plek waar ik ze verwachtte stonden ze niet. Wat teleurgesteld ging ik aan het eind van de dag nog even, in een zijpad, een mij bekende boomzwam fotograferen. Ik stond daar wat ongelukkig wankel naar boven te kijken en om mijn voeten beter neer te zetten keek ik naar beneden en daar... ik stond ze bijna te vertrappen!

Elk jaar ga ik weer even in februari daar kijken en onlangs is gebleken dat ze toch ook groeien op de plekken die ik eerder daar had voorspeld.

Paddenstoelen van weer een heel andere categorie zijn de zogenaamde Trilzwammen; vaak met glutineuze vruchtlichamen die inderdaad trillen als je ze aanraakt. Vooral als de vorst er uit gaat dan komen deze paddenstoelen tevoorschijn, in de vorm van diepzwarte- of heldergele klodders, waarin je als leek geen paddenstoel zou herkennen. Vooral de op afgevalen eikentakken voorkomende Gele trilzwam (*Tremella mesenterica*) kan dan duidelijk in het oog springen. Voor de fotografen kan hij dan een bijzonder plaatje opleveren.

**Gele trilzwam
(*Tremella mesenterica*)**

Het mycelium (de zwamvlok) van deze soorten leeft in en van het hout, en fructificeert zo gauw de vorst er uit is; dán komen die klodders tevoorschijn. Maar dat is niet het enige teken van leven dat deze soorten vertonen. Onzichtbaar in het hout leeft de zwamvlok ook, tenminste... zolang het niet te koud is, want dan gaat deze soort ook in een winterslaap, om pas weer te ontwaken wanneer de temperatuur in het hout rond het nulpunt gaat schommelen. Dan begint de paddenstoel weer met zijn chemisch afbreekwerk, waarbij allerlei afvalstoffen vrijkomen, zoals warmte en waterdamp. Dat moet natuurlijk weg en wordt door druk geloosd door de poriën van het hout.

Nu kan het gebeuren dat de buitentemperatuur nog nét onder nul is, terwijl die binnenin het hout nét erboven is. De waterdamp die dan ontsnapt wordt buitenkomend dan nog even door de vorst gepakt en er ontstaat een heel fijn ijsdraadje dat steeds langer wordt naarmate er meer waterdamp langs dat haartje naar voren kruipt, tot wel tien centimeter toe!

IJshaar ("de baard van Koning Winter")

Dat fenomeen werd voorheen (en ook nu nog wel) IJshaar genoemd. Door de vele poriën in het hout kunnen namelijk talloze van die draadjes gevormd worden, waardoor als het ware een pruik ontstaat. Dat kan overigens alleen op windluwe plekken, in kuilen bijvoorbeeld of in dichte bosschages.

Het ontstaan van IJshaar is lange tijd onverklaarbaar geweest, totdat mycologen op zeker moment de oorzaak konden aangeven: Paddenstoelenactiviteit in de winter. In een artikel van Grasduinen werd het verschijnsel eens 'de Baard van Koning Winter' genoemd... eigenlijk een véél mooiere naam, is 't niet? Zullen we het er dan daarom maar bij laten?

Overigens tot slot: het kopje boven dit artikel is géén taalfout; na het lezen van voorgaande zal de vertaling van dat kopje wel duidelijk zijn: een staartje van de winter.

Foto's: André Houter

Met vriendelijke groeten,
Die padd'nstoeel'nkjerl,
André Houter

De Notenkraaker

Op 21 november 2018 raakte heel vogel minnend Nederland in rep en roer, want in Wageningen was een notenkraaker gesignaleerd!

Een notenkraaker is ongeveer even groot als een gaai, maar met een donkerbruin verenkleed met witte druppels en een lange, krachtige snavel. De kruin en het grootste deel van de vleugels zijn egaal donkerbruin. De anaalstreek is wit en de staart is van onderen zwartwit. Hij (*Nucifraga caryocatactes*) behoort tot de kraaiachtigen (*Corvidae*). De vogel is in Nederland een zeldzame wintergast uit Siberië en Scandinavië. De broedgebieden van de notenkraaker liggen in Scandinavië, de Baltische Staten en in de berggebieden van Midden- en Oost-Europa. De grootste aantallen worden aangetroffen in Roemenië, Zwitserland en Bulgarije, gevolgd door Oostenrijk en Italië.

De notenkraaker

Maar goed: de volgende dag stond er toevallig een vogeltripje richting de Hoge Veluwe in de agenda; zouden we dan toch even langs Wageningen rijden? Ja, nee, ja nee??

Uiteindelijk besloten we even te gaan. Wat we daar zagen! Een 60-tal fotografen die bijna bovenop het vogeltje lagen; lenzen van wel 40 cm., terwijl het vogeltje op nog geen 2 meter van ze zat! Vloog de notenkraker weg; dan gingen ze er met zijn allen achter aan. De vogel leek geen last te hebben van al die aandacht. Vaak zijn deze wintergasten opvallend goed te benaderen; ze zijn weinig mensen gewend en zien de mens niet snel als bedreiging. We hebben even naar de notenkraker en dit tafereel staan kijken, een paar foto's gemaakt en toen wegwezen! Richting de Hoge Veluwe.

Grote bonte specht
in "paalhouding"

Daar in de rust van een vogelhut prachtige vogels gezien; misschien lang niet zo zeldzaam maar toch zeker de moeite waard!

De sperwer kwam tot 2 keer over en alle vogels vloegen verschrikt weg. De grote bonte specht klampte zich vast in een soort van 'paalhouding' aan de stam. Je zag hem bijna denken: ziet hij me wel of ziet hij me niet? Hij bleef een aantal minuten stokstijf tegen de stam zitten.

Geweldig om te zien! Voor het eerst bleef een goudhaantje heel even stil voor de lens van de camera zitten. Normaal zijn ze zo druk dat ze bijna niet te fotograferen zijn. Pimpelmees, koolmees, goudhaan, merel en vink gingen allen gezamenlijk in bad. Boomkruiper en boomklever kwamen ook nog even

langs. Een muisje kwam even uit zijn holletje. Heerlijk in alle rust!

Ik hoop dat de notenkraker ook snel een rustig plekje opzoekt, weg van alle gekte!

Karin In 't Veld

2019: Het jaar van de WULP

Bijnamen voor de wulp zijn: langbek, gemene wulp, wallop, grauwe wulp.

De wulp, met zijn kromme snavel die naar beneden wijst, is de grootste strandloper van Nederland. Van top tot teen meet het mannetje 51cm terwijl het vrouwtje 61 cm is.

De snavel van het mannetje is tussen 9,5 tot 14 cm en die van het vrouwtje is 14 tot 18,5 cm.

Hij is bruin gestreept met een witachtige, wigvormige stuit. De vlucht is veelal kalm en heeft iets meeuwsachtig. Hij loopt bedaard, boort met zijn snavel in het slik of pikt aan de oppervlakte en is meestal uitgesproken schuw.

Bij de volwassen vogels zijn de vleugeldeken en schouder met een onopval-

lende, lichte tekening. De bovendelen van de jonge vogels zijn warmbruin met brede, lichte veerzomen en de snavel is aanvankelijk duidelijk korter.

Onder de orde van de wulpen vallen de volgende soorten : Amerikaanse wulp, Eskimowulp, Siberische wulp, Kleine regenwulp, Regenwulp, Zuidzeewulp en Dunbekwulp.

Het voedsel van de wulp bestaat uit: regenwormen, schelpdieren en ongewervelde bodembewoners. Als hij een krab gevangen heeft, schut hij net zolang met zijn snavel tot de poten er vanaf breken en dan slikt hij de romp in zijn geheel door.

Mede door de gevoelige punt van zijn lange snavel kan hij dieper in de grond of slik foerageren dan andere steltlopers.

De zang is een zeer kenmerkend geluid; een luide, vloeiende, jodelende triller w,u,u,u,r volgens "Tirions vogelgids".

Het mannetje maakt mooie baltsvluchten: recht naar boven, blijft even in de lucht hangen en duikt in glijvlucht naar beneden, waarna hij weer jodelend en zingend op de grond komt, opzienbarend zijn vleugels strekt en weer verder gaat met zijn dagbesteding.

Het nest stelt niet veel voor; meestal draait hij een kuiltje in een polletje of op een verhoging en bekleeft dit met een paar sprietjes of gras.

De wulp broedt op de heide, in de duinen, op vochtig grasland en bouwland en soms in veenmos of rietland.

De broedtijd is tussen

27 en 29 dagen en de 4 eieren worden door beide ouders bebroed; de jongen zijn nestvlinders. De ouders zijn zeer territoriaal ingesteld en bijna agressief. Buiten de broedtijd zijn ze vooral te vinden op de slikgebieden in de wadden, natuurlijk grasland en slaapplekken.

Als broedvogel komen de grootste aantallen voornamelijk voor in Overijssel, Drenthe, Gelderland, Noord Brabant en in de duinen en op de Waddeneilanden. Het is een algemene doortrekker en wintergast uit Noord Europa. Het aantal broedparen in Nederland is in de afgelopen jaren tussen de 6400 en 7400 en neemt sinds 2000 elk jaar af.

Obe Brandsma is de hoeder rond Staphorst, waar de grootste aantallen per hectare voorkomen. Volgens de Atlas van de Nederlandse broedvogels lijkt het erop dat de wulp in ons land de grenzen van de groei heeft bereikt.

In de vorige eeuw broedden de wulpen hoofdzakelijk in heide- en natuurterreinen; waarom ze zijn omgeschakeld naar graslanden is niet helemaal duidelijk. Tussen 1990 en 2015 nam het aantal wulpen over het hele land af met ongeveer 40%. Volgens de Atlas van de Nederlandse broedvogels is er op enkele plaatsen een lichte toename; de reden hiervan is onbekend. Hij is vrijwel verdwenen uit de Hollandse duinen en de binnenlandse hoogveen- en heidegebieden. De belangrijkste oorzaak volgens Gerrit J. Gerritsen is de predatiedruk door de vos.

Buiten het broedseizoen foerageren wulpen zowel in getijde gebieden als op graslanden.

Als het echt winter wordt verblijft 3/4 van de wulpen in het waddengebied, de kwelders en lage gebieden langs de kust. Deze "winterwulpen" zijn overigens bijna allemaal van buitenlandse origine.

In totaal overwinteren in de Nederlandse kustgebieden ongeveer 160.000 tot 200.000 wulpen. In strenge winters zal dit aantal minder zijn door gebrek aan voedsel want dan trekken ze verder naar het zuiden, waar de Franse jagers natuurlijk wel blij mee zijn. 😞

Sovon en de vogelbescherming willen meer tellingen gaan doen zowel in het veld als op slaapplekken. Wat ze in Drenthe hebben gedaan is een stroomdraadje om het nest plaatsen. Hierdoor is de predatie 75 % verminderd: van de 12 nesten kwamen er 9 uit.

Ook wil men intensieve graslanden omvormen tot extensieve terreinen, deze natter maken en kruidenrijker laten begroeien (doorzaaien).

Dit experiment wil men doen op een aantal Waddeneilanden, naar voorbeeld van Gerrit J Gerritsen, samen met boeren en bedrijven op Terschelling. Daar hebben ze de oorspronkelijke slenken en krekken langs de waddenkust weer in orde gemaakt met kruidengraslanden en hoogwatervluchtplaatsen (hier komen minder predators voor).

Nu maar hopen dat de wulpenstand zich stabiliseert de komende jaren en dat we nog lang van deze jodelende vogel mogen genieten.

Hein Kogelman

Bronnen: woordenboek van de Nederlandse broedvogels, Wikipedia, Tirions vogelgids, Atlas van de Nederlandse broedvogels, Vogelatlas van Nederland, Vogelbescherming Nederland.

De wondere winterwereld van bomen en struiken

In een winters landschap zijn de kale bomen en struiken de meest opvallende planten. Vooral als een sneeuwdek de vegetatie op de bodem bedekt. Op het eerste gezicht lijken deze kale 'staketsels' allemaal op elkaar, maar als je er eens in verdiept, zul je zien dat bomen en struiken ook in de winter goed op naam te brengen zijn.

Iedere boom heeft zijn eigen karakteristieke silhouet. Als de takken zo laag hangen dat je erbij kunt, geven de bouw en de plaatsing van de knoppen, waarbinnen de bladeren en bloemen in aanleg al aanwezig zijn, meestal genoeg informatie om de boom of struik op naam te brengen. Dit is niet zo moeilijk als het lijkt en is voor veel plantenliefhebbers juist een leuke afwisseling. Door in de winter bezig te zijn met het determineren van bomen en struiken, leer je op een andere manier naar deze planten te kijken en leer je ze nog beter kennen.

Bij het determineren van bomen en struiken kijk je naar een combinatie van winterkenmerken, zoals de kleur, vorm en plaats van de knoppen aan de twijg, het wel of niet verliezen van blad of naald, de aanwezigheid van katjes, doorns of naalden en kenmerken van de schors. Daarnaast kunnen (verdorde) resten van vruchten en bladeren op de grond helpen bij het op naam brengen. Een goed hulpmiddel hierbij is het boek "winter flora bomen en struiken" van Dirk Slagter. Aldoende leer je de bomen en struiken op naam te brengen en kom je allerlei wetenswaardigheden tegen.

De vrouwelijke bloemen van de Hazelaar zijn slechts enkele millimeters groot, maar dankzij de knalrode stempels toch goed zichtbaar (Bron: Nienke Torensma)

Leuke feitjes

De Hazelaar is één van de vroegst bloeiende struiken, maar je moet er soms goed voor kijken! Hoewel de stempels van de vrouwelijke bloemen knalrood zijn, zijn ze maar enkele millimeters groot. De mannelijke bloemen zijn de bekendere groengele katjes van enkele centimeters lang en vallen aanzienlijk beter op. Ze produceren veel stuifmeel dat via de wind wordt getransporteerd. De vrouwelijke en mannelijke bloemen bloeien vaak niet tegelijkertijd, om zelfbestuiving te voorkomen. Kruisbestuiving, waarbij de vrouwelijke bloemen bestoven worden door stuifmeel van een andere plant geeft betere vruchtzetting.

Sleedoorn in bloei (Bron: Nienke Torensma)

Ook aan het afgefallen blad zijn leuke details te zien. Let bijvoorbeeld eens op de bladstelen van het blad van de Plataan. De basis van de bladsteel is hol zodat de okselknoppen geheel door de bladsteel omgeven en beschermd worden. Pas als de bladeren in de herfst van de boom vallen, worden de knoppen zichtbaar.

Tekst: Nienke Torensma, Ruud Beringen & Leonie Tijsma, FLORON

Foto's: Nienke Torensma, FLORON

Bron: Nature Today

www.naturetoday.com

Bestuur en coördinatoren

Bestuur

Voorzitter:

Jan Hendriks
Drostenkamp 30
8101 BZ Raalte
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Secretaris:

Vacant

Penningmeester:

Jan Clemens
Almelosestraat 5
8102 HA Raalte
Tel. 0572 - 353987
j.w.clemens@hetnet.nl

Bestuursleden:

Marijke Stroek
Tel. 06-48041104
g.stroek@hetnet.nl

Ine Kappert
Tel. 0572 - 357345
inekappert@daxis.nl

Coördinatoren van de werkgroepen

Steenuilen:

Gerard Alferink
Tel. 0572-381767
alferink1948@gmail.com

Roofvogels:

Martijn Wijnberg
Tel. 06-29113940
martijn_wijnberg@hotmail.com

Nestkasten:

Albert Hut
Tel. 0572-360400
utah61@home.nl

Weidevogels:

Gé Halman
ge.halman@home.nl

Vogelzang:

Louis Slurink
louisslurink746@gmail.com

Wilgenknotten:

Jos Tutert
Tel. 0572-357907
jamtutert@gmail.com

Jan Kerkdijk

06-22132991
j_kerkdijk@hotmail.com

Hoogstamfruit:

Marit Maas
Tel. 06-10134104
marit.maas@maasenergysys-
tems.nl

Watervogels:

Hein Kogelman
Tel. 0572-354750
heinkogelman@hotmail.com

Kerkuilen:

Jan Legebeke
legebekenieuwburg@
gmail.com

Paul Uijtenboogaart
Tel. 0572-352647
pm.utb@home.nl

Wilde planten en kruiden:

Jan Hendriks
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Gierzwaluwen:

Jan van Dam
Tel. 0572-360336
jan.vand19@gmail.com

Natuurlijke omgeving:

vacant

Consul Paddenstoelen

André Houter
a.houter@kpnmail.nl
Voor al uw vragen over
paddenstoelen kun u bij André
terecht.

Werkgroep Educatie:

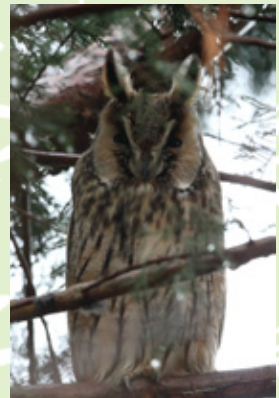
- informatie stand
- kleefkruid
- website
- excursies voor volwas-
senen
- gezinsexcursies
- lezingen en cursussen

Reni Sterkman,
Marie-José van Beurden en
Ine Kappert
Tel. 0572 - 357345
inekappert@daxis.nl

Oproep aan alle leden!!!

Om onze ledenadministratie
actueel te houden, verzoekt het
bestuur ieder lid om een adres-
wijziging, een nieuw emailadres
en een nieuw telefoonnummer
zo spoedig mogelijk door te ge-
ven.

Deze wijzigingen kunnen door-
gegeven worden aan:
ivnraalte@gmail.com

Programma van IVN Raalte

Donderdag 7 februari 2019 Lezing vlinderstichting over vlinders in de tuin en de eikenprocessierups door Kars Veling van de vlinderstichting

locatie: Annahuis, de Plas 8 in Raalte
aanvang: 19.30 uur
kosten: € 4,- incl. koffie/thee
 ivn-leden en donateurs gratis

Zaterdag 23 februari 2019 Actieve ledenwerkdag voor alle leden

locatie: Boetelerveld
tijd: van 9.00 uur tot 12.00 uur
 Neem indien mogelijk een schop en werkhandschoenen mee. We sluiten af met een heerlijke kop soep en broodjes.

Dinsdag 12 maart 2019 Algemene ledenvergadering met na de vergadering en pauze een lezing over gierzwaluwen door Karin in 't Veld en Jan van Dam

locatie: Annahuis, de Plas 8 in Raalte
aanvang: 19.30 uur

Zaterdag 2 februari 2019 - zaterdag 2 maart 2019 - zaterdag 23 maart 2019 **Knotdagen IVN-Raalte**

locatie en tijden zie: www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte of
bel Jan Kerkdijk: 0572 363430

Vergeet niet de nationale tuinvogeltelling op 25, 26 en 27 januari; u telt toch ook mee?!

Algemene informatie:

Bovengenoemde activiteiten zijn voor iedereen die zich voor de natuur interesseert jong en oud, leden en niet-leden. (Behalve de actieve ledendag en de algemene ledenvergadering)

Hebt u vragen of opmerkingen over bovenstaande activiteiten, neem dan contact op met Ine, telefoon 0572 357345 of mail : ivnraalte@gmail.com

Zie voor de meest actuele informatie: www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte